

Διάβημα αξιοπερίεργο

Αισθάνθηκα χαρά, ικανοποίηση και υπερηφάνεια βλέποντας τη δική μας Τατιάνα Λύγαρη να στέκεται επάξια δίπλα στους σφωρηλατημένους Ρώσους ηθοποιούς. Θαύμασα τη σκηνική της παρουσία, μια ατμοσφαιρική φιγούρα ζώντανεμένη απ' τις σελίδες του Τολστόι. Δεν συμμερίζομαι, όμως, τη γνώμη όσων νομίζουν πως το πείραμα της διγλώσσας ερμηνείας πέτυχε και δεν επικροτώ καθόλου την έμπνευση της Βέρα Εφρέμοβα να βάλει μια αλλόγλωσση πρωταγωνίστρια στην παράστασή της. Αυτά είναι επιτρεπτά μόνο στο μελόδραμα όπου πρωτεύει η μουσική, η φωνητική συνοχή και όχι ο δραματικός λόγος. Εδώ έχουμε ένα δράμα, συγκρούσεις ψυχολογικές, εξωτερικές συναισθημάτων και παθών και τα πρόσωπα βρίσκονται σε μια διαρκή ανταλλαγή. Το μέσο, δηλαδή η γλώσσα, δηλαδή ο λόγος και η κατανόησή του, είναι ο μοναδικός τρόπος να συνδιαλλαγούν τα πάσχοντα πρόσωπα και να μεταδώσουν στο θεατή τη δραματική κατάσταση που τα συνέχει. Ειδάλλως ο θεατής είναι αποκλεισμένος, αδυνατεί να μεθέξει και ως εκ τούτου δεν υπάρχει θέατρο. Μένει μόνο το αξιοπερίεργο. Αν ο θεατής φθάσει να αναρωτηθεί «π να της είπε τώρα άραγε;» το παν απώλετο. Και η γλώσσα της υποκριτικής; Θα αναρωτηθούν κάποιοι. Ο καλός υποκριτής παίζει τις καταστάσεις και κάνει τη γλώσσα περιττή. Αυτό ασφαλώς ισχύει στην παντομίμα όπου η εκφραστική έχει αντικαταστήσει το λόγο. Το έργο όμως αυτό έχει λόγο, πολύ περισσότερο που προέρχεται από λογοτεχνικό κείμενο. Εκτός αυτού η ρωσική υποκριτική σχολή αποφεύγει την παραστατικότητα. Όλοι οι Ρώσοι έπαιξαν με μια εκπληκτική και παραδειγματική λιτότητα. Έδειχναν πως είχαν αφομοιωμένη την κατάσταση και την απέδιδαν με συμμετοχή, απόλυτη μεν αλλά συγκρατημένα. Δεν είναι μόνο θέμα σχολής μα και ιδιοσυγκρασίας. Να μην επεκταθούμε περισσότερο στην αντήρρησή μας για το άστοχο της διγλωσσίας. Ας το αντιμετωπίσουμε σαν ένα σκηνικό αξιοπερίεργο. Μια σκηνοθετική αποκοτιά.

Και αφού οι γλώσσες διέφεραν μήπως η Λύγαρη «έδεσε» υποκριτικά με τον υπόλοιπο θίασο; Καθόλου. Παρά την «αφαίρεση» που φαίνεται πως έκανε η σκηνοθέτης στο παίξιμο της πρωταγωνίστριας, οι διαφορές γίνονταν καταφάνερες. Η ελληνική αντίληψη για το παίξιμο είναι εξωτερικευτική. Όλα τα συμβαίνοντα δείχνονται, περνάνε στα πρόσωπα των ηθοποιών, οι κινήσεις και οι στάσεις είναι αποκαλυπτικές. Με καταβολές από τις γαλλικές σχολές κυρίως, αλλά και από την κεντροευρωπαϊκή επιρροή γενικά, έχουμε διαμορφώσει μια τεχνική υπόκρισης τελείως αντίθετη απ' τη ρωσική. Δεν ήταν λοιπόν μόνο θέμα ταμπεραμέντου. Γεγονός είναι πως η «δική μας» ηθοποιός, πρωταγωνίστρια του έργου, είχε αισθητές διαφορές. Στάθηκε μεν στο ύψος μιας καλής ερμηνείας αλλά σαν μια ξένη διαφορετική. Αυτή η εντύπωση ενισχυόταν από μια ακόμα διαφορά. Η Λύγαρη επί τη εμφανίσει διέθετε μια ταξική ανωτερότητα. Ήταν μια παρουσία εξευγενισμένη που εναρμονιζόταν περισσότερο από κάθε άλλο ηθοποιό με την εποχή. Η κατασκευή της, ο «αέρας» της είχε το μύθο της τσαρικής αριστοκρατίας. Ενώ οι Ρώσοι ανέδιδαν τόνους ρουστίκ, ρωσική επαρχία, είχαν όλοι την κοψιά του μουζίκου.

Θαυμάσαμε βέβαια την τεχνική τους. Μια υποκριτική που δεν είχε ίχνος καμώματος και επιτήδευσης αλλά έκανε το παίξιμο και την παραμικρή αντίδραση να θγαίνει σαν κάτι απόλυτα βιωμένο. Δεν βλέπαμε ρόλους αλλά τα ίδια τα πρόσωπα του δράματος. Στον Τσουίκοφ, ιδιαίτερα, η ταύτιση ήταν απόλυτη και εξωπραγματική.

Αδριανός Γεωργίου